

Vyšla nová epizóda Vedeckého podcastu SAV s laureátom Medzinárodnej ceny SAV

25.9.2026 - | SAV

Čo môže o Slovensku vedieť človek, ktorý sa mu venuje takmer celý profesionálny život, ale pozerá sa naň z opačného konca sveta? Profesor Susumu Nagayo je japonský slovákista, jazykovedec a historik, ktorý sa Slovensku a slovenčine venuje už niekoľko desaťročí. Do Československa prvýkrát prišiel v januári 1979 ako výmenný študent Univerzity Komenského. Za svoju dlhoročnú prácu získal Medzinárodnú cenu Slovenskej akadémie vied.

Jeho cesta k slovenčine pritom nebola priamočiara. V mladosti ho zaujímalo dianie v Sovietskom zväze a pozorne sledoval aj udalosti roku 1968 v Československu. Najskôr študoval ruštinu, neskôr češtinu a ďalšie slovanské jazyky. Keď dostal možnosť vycestovať v rámci študentskej výmeny, ocitol sa v Bratislave.

Spočiatku trochu závidel kolegom, ktorí skončili v Prahe. O Slovensku vtedy vedel pomerne málo a po slovensky nehovoril. Už po niekoľkých mesiacoch však dokázal komunikovať a vytvoril si tu priateľstvá, ktoré pretrvali celé desaťročia.

Od roku 1979 zároveň sledoval dramatické zmeny, ktorými krajina prešla. Od obdobia normalizácie cez pád socialistického režimu a rozdelenie Československa až po vznik samostatnej Slovenskej republiky a jej vstup do európskych štruktúr.

Slovenčina a japončina sú podľa profesora Nagaya štruktúrne veľmi vzdialené jazyky. Jemu však pri učení pomohla predchádzajúca znalosť ruštiny a češtiny. Postupne sa dostal nielen k štúdiu slovenčiny, ale aj k prekladaniu slovenskej literatúry a vytvoril slovenskú gramatiku v japončine.

Preklad pritom nevníma ako mechanické nahrádzanie slov. *„Preklad nie je taká otrocká práca. Dávam priestor tvorivosti,”* vysvetľuje v rozhovore. Práve preto sa aj v čase umelej inteligencie snaží zachovať vlastnú tvorivú prácu s textom. AI ho prekvapila tým, ako dobre už dokáže prekladať medzi slovenčinou a japončinou, zároveň však otvára otázku, ako sa bude úloha prekladateľa ďalej meniť.

Počas pobytu na Slovensku si Nagayo oblúbil aj bratislavské antikvariáty. Postupne si vybudoval zbierku starých slovenských a českých kníh vrátane diel z 19. storočia. Osobitné miesto v nej majú práce Jána Kollára, v ktorých dokonca objavil japonské a orientálne motívy.

Jednou z najvýraznejších tém vedeckej práce Susumu Nagaya sa stal Milan Rastislav Štefánik. Nagayo sa s jeho príbehom intenzívnejšie stretol ešte počas normalizácie. Zaujali ho dve fotografie z Japonska a jednoduchá otázka: Čo tam Štefánik robil? Odvtedy po jeho japonských stopách pátra desaťročia.

Štefánik sa v Japonsku nachádzal v októbri a novembri 1918, teda práve v období vzniku Československa. Do krajiny prišiel v rámci francúzskej vojenskej misie a stretol sa s vysokými predstaviteľmi Japonska vrátane predsedu vlády a cisára. Nagayo však upozorňuje, že historické udalosti nechce romantizovať. Snaží sa ich rekonštruovať porovnávaním československých a japonských prameňov.

Rovnaký prístup používa pri výskume vzťahov československých legionárov a Japonska. Pramene

ukazujú priateľské epizódy, ale aj konflikty. Profesor Nagayo preto hľadá materiály na oboch stranách a nesnaží sa ponúknuť jednoduchý príbeh o tom, kto mal pravdu.

Ako vidí Slovensko človek, ktorý ho skúma takmer polstoročie? Čo sa o kultúre môžeme dozvedieť prostredníctvom jazyka? A čo odhaľujú japonské archívy o Milanovi Rastislavovi Štefánikovi? Odpovede ponúka nová epizóda Vedeckého podcastu SAV.

Vedecký podcast SAV nájdete v podcastových aplikáciách PodBean, Apple Podcasts, na Spotify a na stránke www.podcasty.sme.sk. Rozhovor so Susumom Nagayom si môžete vypočuť aj priamo cez prehrávač vložený na konci textu alebo sledovať epizódu na [YouTube kanáli](#) Slovenskej akadémie vied.

Text a foto: Martin Bystriansky

https://www.sav.sk?doc=services-news&lang=sk&news_no=13920&source_no=20